

ADAM KIRPSZA*

Analiza aktywności posłów do Parlamentu Europejskiego siódmej kadencji w zakresie frekwencji w głosowaniach, pytań parlamentarnych i przemówień plenarnych

Wstęp¹

Celem artykułu jest analiza aktywności posłów do Parlamentu Europejskiego siódmej kadencji. Skoncentrowano się głównie na tych obszarach, które co prawda nie zostały wzięte pod uwagę przy konstrukcji rankingu umieszczonego w tej książce², ale stanowią ważny aspekt działalności deputowanych. W pierwszej części zbadano frekwencję deputowanych w głosowaniach. Rozdział drugi poświęcono identyfikacji czynników wpływających na zadawanie przez posłów pytań parlamentarnych. W rozdziale trzecim spróbowano odpowiedzieć na pytanie, kto, dlaczego i w jakich sytuacjach najczęściej zabiera głos w czasie posiedzeń plenarnych PE. W każdym z tych rozdziałów dokonano analizy wybranej aktywności dla wszystkich posłów oraz oddzielnie dla deputowanych z Polski.

Frekwencja w głosowaniach

Udział w głosowaniach jest ważnym elementem aktywności posła do Parlamentu Europejskiego. Wskazują na to trzy obserwacje. Po pierwsze, badania empiryczne dowodzą, że niski poziom absencji w głosowaniach zwiększa prawdopodobieństwo otrzymania przez deputowanego kluczowych funkcji sprawozdawczy³, sprawozdawcy

* Dr Adam Kirpsza – Instytut Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

1 Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji numer DEC-2013/09/N/HS5/04266

2 Zob. M. Dulak, *Ranking polskich posłów do Parlamentu Europejskiego siódmej kadencji*, [w:] A. Kirpsza, P. Musiałek, D. Stolicki (red.), *Podsumowanie siódmej kadencji Parlamentu Europejskiego*, Kraków 2015.

3 A. Yoshinaka, G. McElroy, S. Bowler, *The Appointment of Rapporteurs in the European Parliament*, „Legislative Studies Quarterly” 2010, vol. 35, no. 4, p. 474; S. Hurka, M. Kaeding, L. Obholzer, *Learning on the Job? EU Enlargement and the Assignment of (Shadow) Rapporteurships in*

posiłkowego⁴ oraz koordynatora grupy politycznej⁵. Po drugie, wysoka frekwencja daje większą szansę na przyjęcie stanowiska danej frakcji lub grupy narodowej w głosowaniu. Dysponuje ona wówczas większą liczbą głosów, która może zadecydować o jego wyniku. Ponadto wysoka frekwencja posłów w czasie głosowania pozwala zbudować silne poparcie dla określonego stanowiska legislacyjnego Parlamentu. A w świetle badań empirycznych wysoka spójność Parlamentu istotnie zwiększa szansę na przeforsowanie jego poprawek w trakcie negocjacji z Radą⁶. Po trzecie, aktywny udział w głosowaniach leży również w interesie samych posłów. Parlament wypłaca im dietę w zryczałtowanej kwocie 306 euro za każdy dzień urzędowania (nie więcej jednak niż 4320 euro miesięcznie), pod warunkiem że potwierdzą oni swoją obecność poprzez podpisanie oficjalnej listy obecności⁷. Jeśli natomiast poseł będzie nieobecny na ponad połowie wszystkich głosowań imiennych, dieta ulega zmniejszeniu o 50 proc. za każdy dzień absencji⁸. Deputowany musi również zwrócić 50 proc. dodatku z tytułu kosztów ogólnych, w przypadku gdy był nieobecny na co najmniej połowie dni sesyjnych w roku parlamentarnym (od 1 września do 31 sierpnia)⁹.

Wykres nr 1 przedstawia rozkład frekwencji posłów w siódmej kadencji Parlamentu Europejskiego. Średnia frekwencja wyniosła 83,29 proc. Była zatem wyraźnie wyższa niż w poprzednich kadencjach, w których osiągnęła poziom 72 proc. (piąta kadencja)¹⁰ i 80,6 proc. (szósta kadencja)¹¹. Odchylenie standardowe uzyskało wartość 12,09, co oznacza, że średnie odchylenia poszczególnych posłów od średniej frekwencji były niewielkie, bo sięgały ok. +/- 12 pkt proc. W siódmej kadencji PE najczęściej w głosowaniach uczestniczyli trzej posłowie z Rumunii: Iosif Matula (obecny na 99 proc. głosowań, EPP), Cristian Dan Preda (99 proc., EPP) i George Sabin Cutaș (99 proc., S&D). Natomiast największym poziomem absencji wykazali się: Athanasios Pafilis (obecny na 7 proc.

the European Parliament, „Journal of Common Market Studies” 2015, p. 9, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcms.12270/epdf> (data dostępu: 20 września 2015 r.).

4 S. Hurka, M. Kaeding, L. Obholzer, op.cit., p. 10.

5 A. Kirpsza, *Koordinatorzy grup politycznych w Parlamencie Europejskim*, „Przegląd Zachodni” 2015, nr 1, s. 120.

6 R. Costello, R. Thomson, *The distribution of power among EU institutions: who wins under codecision and why?*, „Journal of European Public Policy” 2013, vol. 20, no. 7, p. 1035; R. Kardasheva, *Package Deals in EU Legislative Politics*, „American Journal of Political Science” 2013, vol. 57, no. 4, p. 873.

7 *Decyzja Prezydium Parlamentu Europejskiego z dnia 15 grudnia 2014 r. zmieniająca przepisy wykonawcze do Statutu posła do Parlamentu Europejskiego*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 30.12.2014 r., C 466, s. 2.

8 *Decyzja Prezydium Parlamentu Europejskiego z dnia 19 maja i 9 lipca 2008 r. ustanawiająca przepisy wykonawcze do Statutu posła do Parlamentu Europejskiego (tekst jednolity z późn. zm.)*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 13 lipca 2009 r., C 159, s. 23, art. 31 ust. 1.

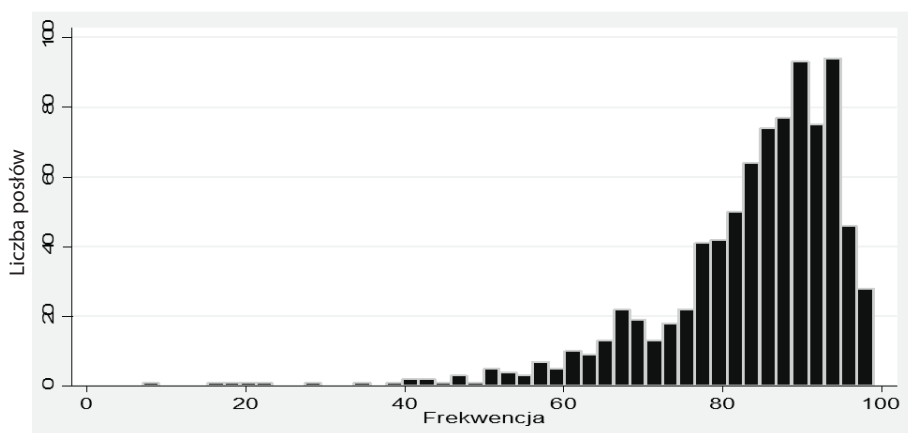
9 *Ibidem*, s. 23, art. 31 ust. 2.

10 A. Yoshinaka, G. McElroy, S. Bowler, op.cit., p. 468.

11 *Who holds the power in the new European Parliament? And why?*, p. 7, portal [Votewatch.eu](http://www.votewatch.eu), http://www.votewatch.eu/blog/wp-content/uploads/2015/02/VoteWatch_template_web.pdf, (data dostępu: 20 września 2015 r.).

głosowań; GUE/NGL; Grecja), George Becali (17 proc.; niezrzeszony; Rumunia) i Athanasios Plevris (19 proc.; EFD; Grecja). Warto jednak podkreślić, że nie pełnili oni mandatu deputowanego do PE przez całą siódmą kadencję (pierwszy i trzeci odeszli jeszcze w 2009 r., drugi w 2012 r.), co było związane z uzyskaniem przez nich funkcji politycznych w ich krajach¹². Jeśli zatem uwzględnić tylko posłów pełnokadencyjnych, wyniki byłyby następujące: Godfrey Bloom (23 proc.; EFD, potem niezrzeszony; Wielka Brytania), Martin Schulz (29 proc.; S&D; Niemcy), Paul Nuttall (43 proc., EFD; Wielka Brytania) i Nigel Farage (43 proc.; EFD; Wielka Brytania).

Wykres nr 1. Rozkład frekwencji w głosowaniach w PE siódmej kadencji

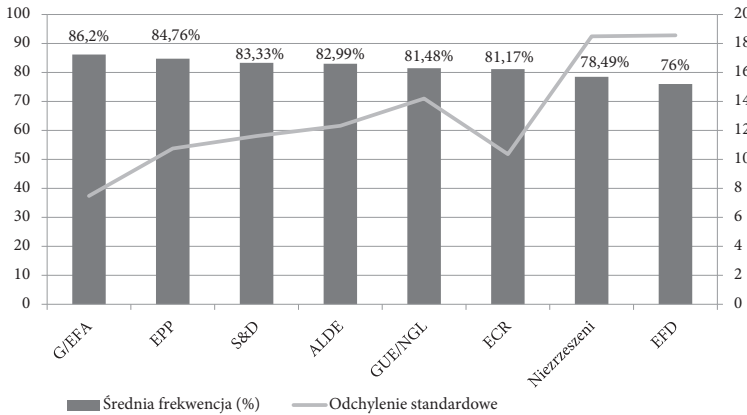

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Wykres nr 2 obrazuje rozkład średnich frekwencji w grupach politycznych PE siódmej kadencji. Najbardziej zdyscyplinowaną frakcją okazała się G/EFA. Natomiast najrzadziej w głosowaniach brali udział posłowie EFD, której średnia frekwencja była nawet niższa od niezrzeszonych. To pewne zaskoczenie, gdyż posłowie niezrzeszeni nie stanowią jednolitej frakcji oraz pochodzą z różnych, nierzadko radykalnych i sprzecznych programowo partii z lewicy i prawicy. W odróżnieniu zatem od EFD nie tworzą żadnej siły politycznej, więc nie mają motywacji do regularnego udziału w głosowaniach. Odchylenia standardowe informują, że wśród członków EFD oraz niezrzeszonych było najwięcej posłów o bardzo skrajnych poziomach absencji, znacznie odbiegających od średnich wartości. Zaskoczenie stanowi niski wynik tego współczynnika w ECR, niższy nawet niż w EPP i S&D, co oznacza, że we frakcji tej nie było wielu posłów, którzy cechowali się skrajnie wysokim lub niskim poziomem absencji w głosowaniach w siódmej kadencji PE.

¹² Frekwencję wyliczono im na podstawie głosowań, w których uczestniczyli, a więc które odbyły się do momentu rezygnacji przez nich z mandatu posła do PE.

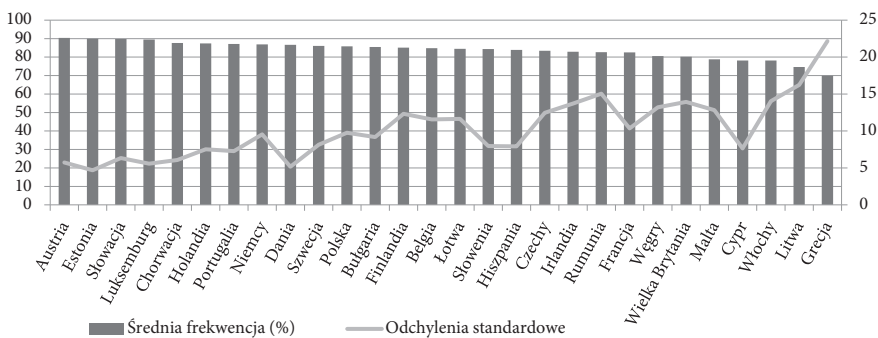
Wykres nr 2. Średnie frekwencje w głosowaniach grup politycznych w siódmej kadencji PE

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Wykres nr 3 pokazuje średni udział w głosowaniach ze względu na narodowość posłów. Najwyższą średnią frekwencją mogły się pochwalić delegacje: austriacka, estońska, słowacka i luksemburska. Warto dodać, że posłowie z Austrii byli zwycięzcami w tej kategorii także w szóstej kadencji PE¹³. Z kolei najrzadziej w głosowaniach uczestniczyli posłowie z Grecji, Litwy, Włoch, Cypru i Malty. Analiza odchyleń standardowych prowadzi do wniosku, że największe różnice w partycypacji w głosowaniach miały miejsce wśród posłów należących do delegacji greckiej, litewskiej, rumuńskiej, cypryjskiej i brytyjskiej, przy czym Grecja stanowi tutaj szczególnie skrajny przypadek. Polska zajęła w tym rankingu 11. miejsce, wykazując frekwencję wynoszącą 85,81 proc., a więc o 2,5 punktu procentowego wyższą od średniej dla całego PE.

Wykres nr 3. Średnie frekwencje grup narodowych w PE siódmej kadencji

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

13 *Voting in the 2009–2014 European Parliament: How do MEPs Vote after Lisbon?*, p. 11., portal [Votewatch.eu](http://www.votewatch.eu), http://www.votewatch.eu/blog/wp-content/uploads/2011/01/votewatch_report_voting_behavior_26_january_beta.pdf, (data dostępu: 20 września 2015 r.).

Tabela nr 1 pokazuje z kolei frekwencję konkretnych posłów polskich. Najczęściej w głosowaniach brali udział: Jolanta Hibner (EPP, PO), Zbigniew Zaleski (EPP, PO) i Lidia Geringer de Oedenberg (S&D, SLD). Warto podkreślić, że ich poziomy frekwencji stanowiły kolejno czwarty, szósty i dziewiąty wynik w całym Parlamencie Europejskim siódmej kadencji. Natomiast najrzadziej na głosowaniach byli obecni posłowie Jerzy Buzek (EPP, PO), Michał Kamiński (ECR, PiS, potem PJN) i Tadeusz Ross (EPP, PO)¹⁴. Z perspektywy partii politycznych średnia frekwencja wyglądała następująco: SLD – 90,80 proc., PO-PSL – 86,55 proc., PiS – 83,45 proc., Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro – 78,50 proc. Z tabeli nr 1 wypływa również ciekawy wniosek, że deputowani, którzy byli w siódmej kadencji PE najbardziej aktywni na polu krajowym, zwłaszcza w mediach, np. Jacek Kurski, Zbigniew Ziobro, Ryszard Czarnecki, Paweł Zalewski, Tadeusz Cymański czy Jacek Protasiewicz, mieli najwięcej nieobecności w głosowaniach. Z kolei posłowie nierozpoznawalni wykazali się najwyższą frekwencją.

Tabela nr 1. Frekwencja polskich posłów w głosowaniach

Nr	Imię i nazwisko posła	Frekwencja w głosowaniach
1	Jolanta Emilia Hibner	98,92
2	Zbigniew Zaleski	98,46
3	Lidia Joanna Geringer de Oedenberg	98,05
4	Janusz Władysław Zemke	97,49
5	Arkadiusz Tomasz Bratkowski	97,35
6	Filip Kaczmarek	96,06
7	Adam Gierek	95,91
8	Mirosław Piotrowski	94,83
9	Jan Kozłowski	94,53
10	Krzysztof Lisek	94,12
11	Joanna Katarzyna Skrzydlewska	93,72
12	Małgorzata Handzlik	91,94
13	Joanna Senyszyn	91,6
14	Jarosław Kalinowski	91,19
15	Andrzej Grzyb	91,08
16	Rafał Trzaskowski	91,08
17	Konrad Szymański	90,75
18	Bogdan Kazimierz Marcinkiewicz	90,49
19	Tadeusz Zwiefka	90,46
20	Adam Bielan	90,45
21	Elżbieta Katarzyna Łukacijewska	89,79
22	Marek Henryk Migalski	89,77

14 Tadeusz Ross zastąpił w 2013 r. Rafała Trzaskowskiego.

23	Artur Zasada	89,7
24	Bogusław Sonik	89,51
25	Danuta Maria Hübner	89,4
26	Piotr Borys	89,35
27	Jan Olbrycht	89,3
28	Sidonia Elżbieta Jędrzejewska	88,34
29	Paweł Robert Kowal	87,2
30	Bogusław Liberadzki	87,16
31	Czesław Adam Siekierski	87,06
32	Wojciech Michał Olejniczak	87,04
33	Danuta Jazłowiecka	86,32
34	Lena Kolarska-Bobińska	84,04
35	Marek Józef Gróbarczyk	83,95
36	Sławomir Nitras	83,51
37	Jacek Saryusz-Wolski	83,44
38	Tadeusz Cymański	83,03
39	Jarosław Leszek Wałęsa	82,99
40	Paweł Zalewski	82,47
41	Róża Gräfin von Thun Und Hohenstein	82,14
42	Tomasz Piotr Poręba	80,58
43	Jacek Włosowicz	80,39
44	Ryszard Czarnecki	79,83
45	Marek Siwiec	78,38
46	Janusz Wojciechowski	77,95
47	Zbigniew Ziobro	77,93
48	Ryszard Antoni Legutko	77,65
49	Jacek Olgierd Kurski	72,63
50	Jacek Protasiewicz	72,22
51	Janusz Lewandowski	66,88
52	Tadeusz Ross	65,69
53	Michał Tomasz Kamiński	58,7
54	Jerzy Buzek	51,29

Źródło: Portal Votewatch.eu.

W tym miejscu pojawia się pytanie: jakie czynniki wpływały na obecność posłów na głosowaniach w siódmej kadencji PE? Aby na nie odpowiedzieć, przeprowadzono test empiryczny przy użyciu metody ilościowej. Zmienną zależną w badaniu jest poziom absencji posłów w głosowaniach, czyli procent głosowań, w których nie brali oni udziału. Ze względu na to, że błędy tej zmiennej nie mają rozkładu normalnego, co stanowi zła-

manie kluczowego założenia regresji liniowej (patrz niżej), dokonano jej transformacji za pomocą logarytmu naturalnego. W rezultacie zmienną zależną jest logarytm naturalny z poziomu absencji posła w siódmej kadencji PE. Skonstruowano również kilkanaście zmiennych niezależnych: „Sprawozdania” (liczba projektów ustawodawczych i nieustawodawczych, których sprawozdawcą głównym był dany poseł), „Doświadczenie” (1 – dany poseł był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji; 0 – poseł nie był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji), „Wielkość grupy narodowej” (liczba posłów wchodzących w skład danej grupy narodowej znajdującej się w określonej frakcji), „Przemówienia plenarne (liczba przemówień posła w czasie posiedzeń plenarnych PE), „Prezydium PE” (1 – poseł był członkiem Prezydium PE, czyli pełnił funkcję Przewodniczącego PE, wiceprzewodniczącego PE lub kwestora; 0 – poseł nie zajmował żadnego z tych stanowisk), „Nowe państwo członkowskie” (1 – dany poseł pochodził z państwa członkowskiego, które wstąpiło do UE w 2004, 2007 lub 2013 r.; 0 – dany poseł pochodził ze starego państwa członkowskiego), „Wiek” (liczba lat od momentu urodzenia do uzyskania mandatu posła do PE siódmej kadencji, czyli do 2009 r.), „Płeć” (1 – poseł był kobietą, 0 – poseł był mężczyzną), „Frakcja” (1 – poseł był członkiem EPP, 2 – S&D, 3 – ALDE, 4 – G/EFA, 5 – ECR (kategoria referencyjna), 6 – GUE/NGL, 7 – EFD, 8 – niezrzeszony) oraz cztery zmienne fikcyjne (*dummy variables*) dotyczące dwóch państw o najwyższej i dwóch o najniższej frekwencji (*vide* wykres nr 3), czyli „Austria” (1 – poseł pochodził z Austrii; 0 – poseł pochodził z innego państwa członkowskiego), „Estonia” (1 – poseł pochodził z Estonii; 0 – poseł pochodził z innego państwa członkowskiego), „Litwa” (1 – poseł pochodził z Litwy; 0 – poseł pochodził z innego państwa członkowskiego) i „Grecja” (1 – poseł pochodził z Grecji; 0 – poseł pochodził z innego państwa członkowskiego). Powyższe zmienne pogrupowano w trzy modele: model 1 zawierający osiem pierwszych zmiennych (bez frakcji i zmiennych fikcyjnych), model 2 uzupełniający model 1 o zmienną „Frakcja”, ale bez predyktorów fikcyjnych, oraz model 3 zawierający wszystkie wymienione powyżej zmienne. Ze względu na silny wpływ frakcji na wariancję zmiennej zależnej¹⁵ błędy standardowe (S.E.) sklastrowano pod względem frakcji.

Obliczenia empiryczne wykonano za pomocą regresji liniowej wielorakiej¹⁶, którą można zobrazować następującym wzorem:

$$y_i = \alpha_i + \beta_1 x_{i1} + \dots + \beta_k x_{ik} + \varepsilon_i,$$

gdzie:

α – wyraz wolny (intercept), punkt przecięcia z osią Y, gdy $x=0$;

β_1, β_k – współczynniki kierunkowe nachylenia linii regresji;

x – zmienne niezależne;

15 Wskazuje na to wynik ANOVY (zależność między zmienną zależną a „Frakcją”): $F = 3,05$, $p = 0,003$.

16 Szerzej o tej metodzie w: J. Cohen, P. Cohen, S. West, L. Aiken, *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences*, Hillsdale 2003, p. 101–150.

- k – liczba kolejnych zmiennych niezależnych;
 ε – błąd losowy;
 i – określona, pojedyncza obserwacja;
 n – liczba obserwacji ogółem (liczebność próby).

Regresję liniową stosuje się, gdy spełnionych jest pięć założeń: a) istnieje liniowy związek między zmienną zależną a predyktorami; b) błędy zmiennej zależnej mają rozkład normalny; c) obecność homoskedastyczności, czyli stałej i skończonej wariancji błędów na wszystkich poziomach; d) błędy są niezależne od siebie, czyli brak zjawiska autokorelacji; e) brak zjawiska współzależności zmiennych. Wszystkie powyższe założenia są spełnione w omawianym badaniu, gdyż po wykonaniu obliczeń modelowych zauważono, iż: po pierwsze, zależności między zmienną zależną a predyktorami są liniowe w każdym modelu; po drugie, za sprawą opisanej powyżej procedury logarytmizacji błędy zmiennej zależnej we wszystkich modelach uzyskały rozkład normalny, co potwierdzają histogramy oraz testy Kołmogorowa-Smirnowa z korekcją Lillieforsa¹⁷; po trzecie, wykresy zależności między zestandaryzowanymi błędami (*residuals*) a zestandaryzowanymi przewidywanymi wartościami (*predicted values*) w każdym modelu informują, że błędy mają stałą wariancję; po czwarte, błędy są niezależne, na co wskazuje bliski wartości 2 oraz niższy od wartości krytycznych wynik testu Durбина-Watsona w każdym modelu (zob. tabela)¹⁸; po piąte, zmienne nie są ze sobą silnie skorelowane, o czym informują współczynniki *VIF* (*variance inflation factor*), które w żadnym przypadku nie przekraczają krytycznej wartości $VIF = 10$.

Tabela nr 2 pokazuje wyniki regresji. Wszystkie modele są dobrze dopasowane do danych, ale najlepszy pod tym względem jest model 3. Wskazują na to najniższe wartości AIC (*Akaike Information Criterion*) i BIC (*Bayesian Information Criterion*) oraz najwyższy R^2 , który informuje, że model prawidłowo wyjaśnia ok. 10 proc. wariancji zmiennej zależnej. Analiza regresji ujawniła pięć czynników widocznie wpływających na frekwencję posłów w głosowaniach w siódmej kadencji PE. Po pierwsze, najniższym poziomem absencji wykazywali się deputowani, którzy najczęściej przemawiali na posiedzeniach plenarnych. Rezultat ten wydaje się być oczywisty – nieobecność na posiedzeniu uniemożliwia zabranie na nim głosu. Z drugiej strony wynik ten może informować, że posłowie nie przychodzą tylko na posiedzenia, w czasie których chcą przemówić, lecz regularnie uczestniczą w większości z nich, szukając zawsze okazji do zabrania głosu. Po drugie, członkowie Prezydium PE istotnie rzadziej brali udział w głosowaniach niż deputowani niepełniący tej funkcji. Z jednej strony, wynik ten może zaskakiwać, gdyż to członkowie tego organu prowadzą posiedzenia PE. Z drugiej strony, być może w czasie,

17 Wyniki: model 1 – 0,028, $p = 0,141$; model 2 – 0,032, $p = 0,042$ (niewielka istotność); model 3 – 0,030, $p = 0,075$.

18 Wartości krytyczne górne (d_U): model 1 – $d_U = 1,906$; model 2 – $d_U = 1,923$; model 3 – $d_U = 1,933$. Gdy wartość testu DW jest wyższa od 2 (autokorelacja negatywna), ale jednocześnie mniejsza od $(4 - d_U)$, brak jest wtedy podstaw do odrzucenia H_0 o braku autokorelacji. Zob. J. Durbin, G. Watson, *Testing for Serial Correlation in Least Squares Regression, I*, „Biometrika” 1950, vol. 37, no. 3–4, p. 409–428.

Tabela nr 2. Wyniki regresji liniowej wielorakiej – przyczyny absencji w głosowaniach

Zmienne niezależne	Zmienna zależna: logarytm naturalny z procentowego poziomu absencji posła w głosowaniach plenarnych w trakcie siódmej kadencji PE		
	Model nr 1	Model nr 2	Model nr 3
	β (S.E.)	β (S.E.)	β (S.E.)
Sprawozdania	- 0,009 (0,005)	- 0,008 (0,005)	- 0,008 (0,005)
Doświadczenie	0,034 (0,038)	0,037 (0,042)	0,059 (0,045)
Wielkość grupy narodowej	- 0,003 (0,001)*	0,000 (0,002)	0,001 (0,002)
Przemówienia plenarne	- 0,000 (0,000)***	- 0,000 (0,000)***	- 0,000 (0,000)***
Prezydium PE	0,349 (0,118)**	0,370 (0,119)**	0,319 (0,132)**
Nowe państwo członkowskie	- 0,111 (0,097)	- 0,088 (0,093)	- 0,099 (0,101)
Wiek	- 0,003 (0,002)	- 0,003 (0,002)	- 0,003 (0,002)
Płeć	- 0,136 (0,039)**	- 0,108 (0,038)**	- 0,099 (0,037)**
EPP	-	- 0,268 (0,016)***	- 0,268 (0,010)***
S&D	-	- 0,144 (0,027)***	- 0,150 (0,027)***
ALDE	-	- 0,152 (0,034)***	- 0,155 (0,042)***
G/EFA	-	- 0,297 (0,049)***	- 0,281 (0,056)**
ECR (kategoria referencyjna)	-	-	-
GUE/NGL	-	- 0,020 (0,047)	- 0,048 (0,057)
EFD	-	0,092 (0,046)*	0,027 (0,051)
Niezrzeszeni	-	- 0,022 (0,040)	0,085 (0,042)*
Austria	-	-	- 0,525 (0,157)**
Estonia	-	-	- 0,250 (0,206)
Litwa	-	-	0,621 (0,093)***
Grecja	-	-	0,556 (0,094)***
Stała	2,908 (0,131)***	3,007 (0,097)***	2,990 (0,093)***
Test Durbina-Watsona	2,080	2,045	2,060
R ²	0,036	0,055	0,10
ANOVA (F, df)	3,932(8)***	3,268(15)***	4,805(19)***
AIC	1808,966	1791,625	1751,466
BIC	1842,191	1824,85	1784,691
N	851	851	851

Objaśnienia: * – wyniki istotne statystycznie w przedziale $p < 0,1$ (10 proc.); ** - $p < 0,05$ (5 proc.); *** - $p < 0,01$ (1 proc.). Wyniki istotne statystycznie zostały pogrubione.

gdy nie przewodniczą Parlamentowi, zajmują się wieloma bardziej oficjalnymi i administracyjnymi sprawami, przez co nie są w stanie regularnie partycypować w posiedzeniach. Po trzecie, w siódmej kadencji PE posłowie byli bardziej leniwi niż posłanki, jeśli chodzi o udział w głosowaniach. Poziom absencji kobiet był bowiem istotnie statystycznie niższy od mężczyzn. Po czwarte, kluczowe znaczenie dla frekwencji miała w siódmej kadencji przynależność polityczna posła. Ujemne i istotne statystycznie współczynniki zmiennych „EPP”, „S&D”, „ALDE” i „G/EFA” informują, że deputowani należący do tych frakcji mieli wyraźnie niższe poziomy absencji w głosowaniach niż pozostali (ECR jest tutaj kategorią porównawczą). Efekt ten można wyjaśnić tym, że powyższe grupy polityczne mają największy wpływ na końcowy wynik głosowania, w rezultacie ich posłowie muszą być szczególnie zdyscyplinowani. Według badań empirycznych w siódmej kadencji PE deputowani z EPP, S&D, ALDE i G/EFA byli bowiem członkami koalicji zwyciężających kolejno w 89,4 proc., 83,2 proc., 86,4 proc. i 67,9 proc. wszystkich głosowań¹⁹. Po piąte, kluczowy wpływ na frekwencję posła w głosowaniach miała jego narodowość. Analiza potwierdziła obserwacje ze statystyki opisowej (zob. wykres nr 3), że posłowie z Grecji i Litwy byli istotnie najrzadziej obecni na głosowaniach, wyraźnie odstając od deputowanych z pozostałych państw. Z kolei deputowani z Austrii mogli się pochwalić w siódmej kadencji widocznie najwyższym poziomem zdyscyplinowania.

Pytania parlamentarne

Kolejną formą aktywności posłów w PE są pytania parlamentarne. *Regulamin PE* określa ich trzy formy. Pierwszą są pytania wymagające ustnej odpowiedzi i debaty. Mogą być one wniesione przez komisję PE, grupę polityczną lub co najmniej 40 posłów (podmioty te wnioskuje o wpisanie tych pytań do porządku dziennego obrad PE) i są kierowane do Rady i Komisji. O wpisaniu pytania do porządku dziennego decyduje Konferencja Przewodniczących. Jeden z autorów pytania ma do dyspozycji pięć minut na jego zadanie²⁰. Drugą formą są tzw. tury pytań²¹. Co do zasady są one kierowane do Komisji, ale mogą również odnosić się do Rady, Przewodniczącego Komisji, Wiceprzewodniczącego Komisji lub Wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Przewodniczącego Eurogrupy. Tura pytań jest organizowana podczas każdej sesji miesięcznej PE, trwa 90 minut oraz dotyczy jednego lub kilku zagadnień przekrojowych, które mogą należeć do wła-

19 S. Hix, *Why the 2014 European Elections Matter: Ten Key Votes in the 2009–2013 European Parliament*, „SIEPS European Policy Analysis” 2013, no. 15, p. 7.

20 Art. 128 *Regulaminu PE*.

21 Art. 129 *Regulaminu PE*. Została ona wprowadzona w 1973 r. jako kopia rozwiązania z brytyjskiego parlamentu. Zob. R. Corbett, F. Jacobs, M. Shackleton, *The European Parliament*, 5th edition, London 2003, p. 244.

ściwości maksymalnie trzech komisarzy. Poseł ma minutę na zadanie jednego pytania głównego oraz 30 sekund na pytanie uzupełniające, a komisarz dwie minuty na udzielenie odpowiedzi na każde z nich. Kolejność zadawania pytań jest określana za pomocą losowania²². Trzecią formą są pytania wymagające odpowiedzi na piśmie. Może je wносить każdy poseł, przy czym nie więcej niż pięć miesięcznie. Należy je kierować do Przewodniczącego Rady Europejskiej, Rady, Komisji, Wiceprzewodniczącego Komisji lub Wysokiego przedstawiciela Unii ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa lub Europejskiego Banku Centralnego²³. Adresaci mają sześć tygodni (lub trzy tygodnie w przypadku pytań pilnych i priorytetowych) na udzielenie odpowiedzi²⁴. W artykule zostaną zbadane tylko pytania wymagające pisemnej odpowiedzi, gdyż ze względu na najmniejsze restrykcje proceduralne jest to najbardziej popularna forma zapytań²⁵.

O ile w szóstej kadencji (2004–2009) zadano łącznie ok. 25 tys. pytań²⁶, o tyle w siódmej kadencji PE liczba ta urosła aż do 72 655. Wynik ten wpisuje się w dostrzegany w literaturze wykładniczy wzrost liczby pytań parlamentarnych w ostatnich latach, co wyjaśnia się wzmocnieniem pozycji legislacyjnej PE w kolejnych traktatach, zwiększeniem liczby deputowanych w wyniku rozszerzeń z 2004 r., 2007 r. i 2013 r. oraz poszerzeniem kompetencji UE²⁷. Z pewnością wejście w życie Traktatu z Lizbony w 2009 r. i związane z nim znaczne rozszerzenie wpływu PE na sprawy unijne zadecydowało o tak dużym wzroście liczby pytań. W siódmej kadencji jeden poseł zgłosił średnio 85,27 pytania, czyli znacznie więcej niż w poprzednich kadencjach, w których na jednego deputowanego przypadają średnio 63 zapytania²⁸. Wykres nr 4 dowodzi jednak, że rozkład pytań parlamentarnych wśród posłów nie był równomierny, na co wskazuje również bardzo wysokie odchylenie standardowe (164,283). Wielu deputowanych nie zadało żadnego pytania (16), a prawie połowa z nich zgłosiła mniej niż 37 pytań. Widoczne są również liczne, skrajne, znacznie oddalone od średniej wartości, sięgające nawet 1500 pytań. W siódmej kadencji PE najwięcej pytań parlamentarnych zadali: Diogo Feio (1492 pytań; EPP; Portugalia), Nuno Melo (1435; EPP; Portugalia), Mara Bizzotto (1365; EFD; Włochy) i Oreste Rossi (1330; EPP; Włochy).

22 Szerzej w: *Załącznik II – Przebieg tury pytań z Komisją*, [w:] *Regulamin PE*.

23 Zob. art. 131 *Regulaminu PE*.

24 Art. 130 *Regulaminu PE*.

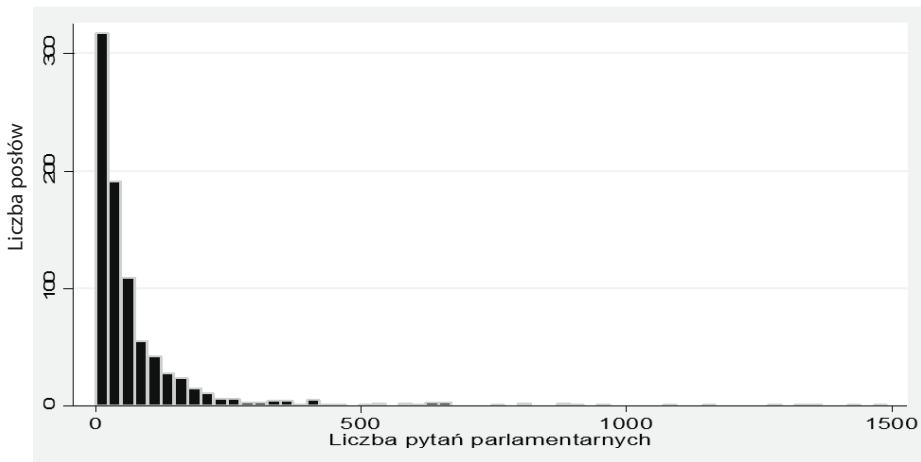
25 T. Raunio, *Parliamentary Questions in the European Parliament: Representation, Information and Control*, „Journal of Legislative Studies” 1996, vol. 2, no. 4, p. 356–382. Tylko takie pytania odnotowuje baza *Votewatch.eu*, z której zebrano dane do tego artykułu.

26 C. Jensen, S.-O. Proksch, J. Slapin, *Parliamentary Questions, Oversight, and National Opposition Status in the European Parliament*, „Legislative Studies Quarterly” 2013, vol. 38, no. 2, p. 268.

27 J. Navarro, *Questions in the European Parliament: What for? Preliminary Findings*, paper presented at The Second ECPR Conference on Parliamentary Accountability, Paris, March 12–14 2009, p. 5–6.

28 J. Slapin, S.-O. Proksch, *Look who's talking: Parliamentary debate in the European Union*, „European Union Politics” 2010, vol. 11, no. 3, p. 347.

Wykres nr 4. Rozkład pytań parlamentarnych w siódmej kadencji PE

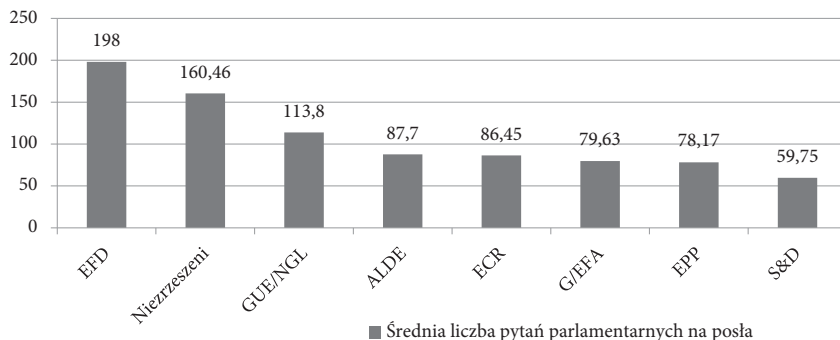
Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Wykres nr 5 pokazuje rozkład pytań parlamentarnych pod kątem grupy politycznej zadającego. Widoczna jest wyraźna dominacja w tej dziedzinie frakcji najmniejszych i eurosceptycznych – EFD, niezrzeszonych i GUE/NGL. Z kolei posłowie z dwóch największych grup politycznych – EPP i S&D, choć w liczbach bezwzględnych zgłosili 32,6 proc. oraz 18 proc. wszystkich pytań, to w liczbach względnych zadawali ich najmniej. Powyższe wyniki mogą być wytłumaczone za pomocą teorii politycznej opozycji²⁹. Zgodnie z nią małe i eurosceptyczne frakcje, które stanowią swoistą opozycję w PE, ponieważ nie mają swoich przedstawicieli w Radzie i Komisji oraz wywierają niewielki wpływ na kształt legislacji UE, wykorzystują pytania parlamentarne do kontroli wielkiej koalicji EPP-S&D, zdobywania informacji od innych instytucji UE, do której nie mają dostępu oraz uzyskiwania zysków elektorskich. Natomiast EPP i S&D, które z racji swojej wielkości ustalają agendę PE oraz decydują o jego stanowisku legislacyjnym w głosowaniach, a także mają wielu swoich reprezentantów w strukturach Rady i Komisji, nie potrzebują tego instrumentu. Z drugiej strony w literaturze funkcjonuje mniej wyrafinowane wytłumaczenie: małe i antyeuropejskie frakcje wykorzystują pytania parlamentarne, aby „marnować czas Komisji, często zadając pytania w sprawach niepoważnych”³⁰.

29 T. Raunio, op.cit., p. 356–382. Szerzej o roli pytań parlamentarnych w: S. Martin, O. Rozenberg (eds.), *The Roles and Function of Parliamentary Questions*, London 2012; M. Wiberg, *Parliamentary Questioning: Control by Communication?*, [w:] H. Döring (ed.), *Parliaments and Majority Rule in Western Europe*, New York 1995, p. 179–222.

30 C. Jensen, S.-O. Proksch, J. Slapin, op.cit., p. 269.

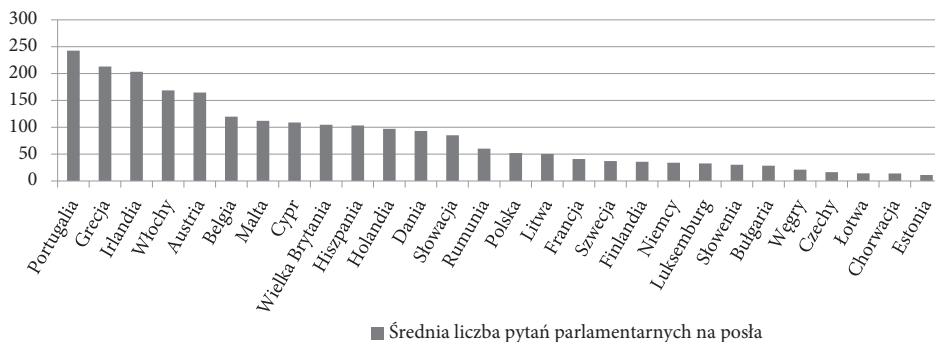
Wykres nr 5. Średnia liczba pytań parlamentarnych na posła pod kątem jego przynależności do grupy politycznej w siódmej kadencji PE

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Wykres nr 6 pokazuje rozkład pytań parlamentarnych pod względem narodowości zadającego. Wynika z niego, że w siódmej kadencji PE najwięcej pytań zadawali posłowie z państw członkowskich, które zostały najbardziej dotknięte przez kryzys finansowy. Mowa tu o krajach prześmiewczo określanymi mianem PI(I)GS, czyli o Portugalii, Irlandii, Włoszech, Grecji i Hiszpanii. Widać też wyraźnie, że deputowani z nowych państw członkowskich zgłaszali zdecydowanie mniej pytań niż posłowie ze starych. Ponadto zauważalna jest dominacja parlamentarzystów z krajów południa Europy, zwłaszcza śródziemnomorskich, co może wynikać z pobudek charakterologicznych.

Wykres nr 6. Średnia liczba pytań parlamentarnych na posła pod kątem jego narodowości w siódmej kadencji PE

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Tabela nr 3 pokazuje aktywność w zakresie pytań parlamentarnych konkretnych posłów polskich siódmej kadencji PE. Najczęściej zadawali je: Michał Kamiński (259 pytań), Marek Migalski (215; ECR, PiS, potem PjN) i Zbigniew Ziobro (213). Wyniki te

nie robią wrażenia na tle pozostałych posłów, gdyż stanowią one kolejno: 51., 62. i 65. miejsce w całym Parlamencie Europejskim siódmej kadencji. Natomiast najrzadziej pytania zadawali: Zbigniew Zaleski (1 pytanie), Janusz Lewandowski (2; EPP; PO), Arkadiusz Bratkowski (2 pytania; EPP, PSL), Tadeusz Ross (4 pytania) i Jerzy Buzek (4 pytania). Z perspektywy partii politycznych średnia liczba pytań parlamentarnych wyglądała następująco: Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro – 109,25 pytań na posła, PiS – 98,50, PO-PSL – 32 i SLD – 27,43.

Tabela nr 3. Liczba pytań parlamentarnych zadanych przez polskich posłów siódmej kadencji PE

Nr	Imię i nazwisko posła	Liczba pytań parlamentarnych
1	Michał Tomasz Kamiński	259
2	Marek Henryk Migalski	215
3	Zbigniew Ziobro	213
4	Filip Kaczmarek	173
5	Konrad Szymański	145
6	Adam Bielan	135
7	Jacek Włosowicz	127
8	Jarosław Leszek Wałęsa	76
9	Janusz Wojciechowski	75
10	Artur Zasada	70
11	Paweł Robert Kowal	69
12	Elżbieta Katarzyna Łukacijewska	67
13	Tomasz Piotr Poręba	63
14	Paweł Zalewski	56
15	Ryszard Antoni Legutko	55
16	Ryszard Czarnecki	55
17	Małgorzata Handzlik	54
18	Joanna Senyszyn	52
19	Tadeusz Cymański	49
20	Jacek Olgierd Kurski	48
21	Lidia Joanna Geringer de Oedenberg	48
22	Joanna Katarzyna Skrzydlewska	47
23	Piotr Borys	46
24	Lena Kolarska-Bobińska	40
25	Bogdan Kazimierz Marcinkiewicz	39
26	Bogusław Sonik	37
27	Czesław Adam Siekierski	34
28	Sławomir Nitras	29

29	Tadeusz Zwiefka	29
30	Andrzej Grzyb	28
31	Janusz Władysław Zemke	27
32	Jarosław Kalinowski	26
33	Krzysztof Lisek	25
34	Marek Józef Gróbarczyk	24
35	Jacek Saryusz-Wolski	23
36	Rafał Trzaskowski	23
37	Sidonia Elżbieta Jędrzejewska	21
38	Bogusław Liberadzki	20
39	Wojciech Michał Olejniczak	19
40	Adam Gierek	19
41	Danuta Jazłowiecka	17
42	Mirosław Piotrowski	17
43	Jolanta Emilia Hibner	17
44	Jacek Protasiewicz	16
45	Jan Kozłowski	16
46	Róza Gräfin von Thun Und Hohenstein	15
47	Danuta Maria Hübner	13
48	Jan Olbrycht	10
49	Marek Siwiec	7
50	Jerzy Buzek	4
51	Tadeusz Ross	4
52	Arkadiusz Tomasz Bratkowski	4
53	Janusz Lewandowski	2
54	Zbigniew Zaleski	1

Źródło: Portal Votewatch.eu.

Jakie czynniki powodują, że posłowie są bardziej skłonni do zadawania pytań parlamentarnych? Aby odpowiedzieć na to pytanie, przeprowadzono analizę empiryczną za pomocą metody ilościowo-statystycznej. Zmienną zależną zakodowano jako liczbę pisemnych pytań parlamentarnych zadanych przez danego posła w siódmej kadencji PE. Zaprojektowano również siedem zmiennych niezależnych: „Sprawozdania” (liczba projektów ustawodawczych i nieustawodawczych, których sprawozdawcą głównym był dany poseł), „Frekwencja” (procent głosowań, w których dany poseł brał udział), „Doświadczenie” (1 – dany poseł był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji; 0 – poseł nie był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji), „Nowe państwo członkowskie” (1 – dany poseł pochodził z państwa członkowskiego, które wstąpiło do UE w 2004, 2007

lub 2013 r.; 0 – dany poseł pochodził ze starego państwa członkowskiego), „Wiek” (liczba lat od momentu urodzenia do uzyskania mandatu posła do PE siódmej kadencji, czyli do 2009 r.), „Płeć” (1 – poseł był kobietą, 0 – poseł był mężczyzną), „Fracja” (1 – poseł był członkiem EPP, 2 – S&D, 3 – ALDE – kategoria referencyjna, 4 – G/EFA, 5 – ECR, 6 – GUE/NGL, 7 – EFD, 8 – niezrzeszony).

Obliczenia wykonano, opierając się na regresji dwumianowej ujemnej³¹. Można ją zobrazować następującym wzorem:

$$\Pr(Y = y) = \frac{e^{-\mu} \mu^y}{y!}, \quad \mu = \exp(x_i \beta) \exp(\varepsilon), \quad \text{var}(y|x) = \mu + \alpha \mu^2,$$

gdzie:

e – baza logarytmu naturalnego, stała Eulera, ($e=2,718\dots$);

y – liczba zdarzeń;

$y!$ – silnia y ;

μ – parametr rozkładu, oczekiwana liczba zdarzeń y w danym przedziale czasu;

ε – błąd;

\exp – funkcja eksponencjalna, funkcja wykładnicza o podstawie e ;

x – czynnik, zmienna niezależna;

β – współczynnik regresji;

α (alfa) – parametr dyspersji.

Metoda ta prognozuje liczbę zajść danego zdarzenia, inaczej mówiąc, umożliwia obliczanie prawdopodobieństwa, że zmienna zależna Y będzie równa określonej liczbie zdarzeń y , przy oddziaływaniu czynników X (zmiennych niezależnych). Regresję dwumianową ujemną stosuje się, gdy, po pierwsze, zmienna zależna Y jest wyrażona za pomocą nieujemnych liczb całkowitych $\{0, 1, 2, 3, \dots\}$ wynikających z liczenia, a nie z rangowania (kategoryzowania), po drugie, Y ma rozkład Poissona, oraz, po trzecie, warunkowa wariancja Y nie jest równa warunkowej średniej Y , czyli gdy występuje zjawisko dyspersji danych. Powyższe warunki są spełnione w niniejszym badaniu, ponieważ zmienna zależna (liczba pytań) jest wyrażona za pomocą nieujemnych liczb całkowitych, jej rozkład, jak pokazuje wykres nr 4, odpowiada funkcji Poissona oraz występuje zjawisko dyspersji, o czym świadczą dodatnie i wyższe od zera współczynniki α (alfa, zob. tabela nr 4)³². Analizie poddano trzy modele: zerowy, czyli bez zmiennych i tylko z wyrazem wolnym (model 1), ze zmiennymi niezależnymi, ale bez predyktora „Fracja” (model 2) oraz ze wszystkimi predyktorami (model 3).

31 J. Scott Long, J. Freese, *Regression Models for Categorical Dependent Variables using Stata*, College Station, Texas 2001, p. 243–250; J. M. Hilbe, *Negative Binomial Regression*, Cambridge 2011.

32 Ponadto w obu modelach wartości testu prawdopodobieństwa alfa (*likelihood test of alpha*) wykazały istotność statystyczną, co oznacza, że funkcja regresji dwumianowej ujemnej jest dobrze dopasowana do danych i jest właściwą metodą analizy. Wyniki: model nr 1: $1,2e+05$, $p < 0,000$; model nr 2: $1,1e+05$, $p < 0,000$; model nr 3: $9,9e+04$, $p < 0,000$.

Tabela nr 4. Wyniki regresji dwumianowej ujemnej – pytania parlamentarne

	Zmienna zależna: liczba pytań parlamentarnych zgłoszonych przez posła siódmej kadencji PE		
	Model 1	Model 2	Model 3
Zmienna niezależna	β (S.E.)	β (S.E.)	β (S.E.)
Sprawozdania	-	0,002 (0,009)	0,008 (0,009)
Frekwencja	-	0,011*** (0,004)	0,014*** (0,004)
Doświadczenie	-	0,030 (0,083)	0,147* (0,082)
Nowe państwo członkowskie	-	- 0,863*** (0,091)	- 0,789*** (0,094)
Wiek	-	- 0,028*** (0,004)	- 0,031*** (0,004)
Płeć	-	- 0,109 (0,085)	- 0,070 (0,086)
EPP	-	-	- 0,077 (0,137)
S&D	-	-	- 0,159 (0,144)
ALDE (kategoria referencyjna)	-	-	-
G/EFA	-	-	- 0,297 (0,186)
ECR	-	-	0,149 (0,194)
GUE/NGL	-	-	0,321 (0,209)
EFD	-	-	1,017*** (0,236)
Niezrzeszeni	-	-	0,527** (0,223)
Stała	4,446*** (0,042)	5,153*** (0,395)	4,864*** (0,412)
alpha	1,538	1,366	1,300
lnalpha	0,431	0,312	0,262
LL	- 4587,627	- 4521,463	- 4494,848
AIC	9179,253	9058,927	9019,696
BIC	9188,748	9096,898	9090,892
Pseudo R-kwadrat	-	0,013	0,02
LR chi-kwadrat	-	125,96(6)***	179,20(13)***
N	852	851	851

Objaśnienia: * – wyniki istotne statystycznie w przedziale $p < 0,1$ (10 proc.); ** – $p < 0,05$ (5 proc.); *** – $p < 0,01$ (1 proc.). Wyniki istotne statystycznie zostały pogrubione.

Tabela nr 4 przedstawia wyniki. Najlepszy jest model 3, na co wskazują najniższe współczynniki AIC, BIC i LL, choć jego wartość eksplanacyjna jest znikoma – wyjaśnia on zaledwie 2 proc. wariacji zmiennej zależnej. Ogółem zidentyfikowano cztery czynniki, które miały istotny wpływ na zadawanie pytań w siódmej kadencji PE. Po pierwsze, posłowie, którzy regularnie partycypowali w głosowaniach, zgłaszali znacznie więcej pytań niż deputowani o wysokim poziomie absencji. Obecność na głosowaniach nie jest warunkiem koniecznym do zadania pytania, gdyż robi się to drogą pisemną. Dlatego powyższy rezultat można interpretować w następujący sposób: posłowie cechujący się wysoką frekwencją

są jednocześnie aktywnymi deputowanymi, którzy dzięki regularnemu udziałowi w posiedzeniach dogłębnie poznają obszary funkcjonowania UE. Są zatem w stanie zauważyć w nich wiele problemów, aby następnie zgłaszać je w pytaniach do Komisji i Rady. Po drugie, posłowie z nowych państw członkowskich byli istotnie mniej aktywni w zadawaniu pytań niż deputowani ze starych krajów UE. Wynik ten jest zaskakujący. Można było przypuszczać, że skoro nowi posłowie pochodzą z państw, które z racji różnic gospodarczych i kulturowych mają problemy z akceptacją i implementacją niektórych unijnych regulacji czy norm, to powinni znacznie częściej kontestować działalność Komisji i Rady. Z drugiej strony, uzyskany rezultat może informować, że deputowani z nowych krajów są mało aktywni, nie interesują się sprawami UE albo są gorzej w nich zorientowani w porównaniu z parlamentarzystami ze starych państw³³. Mała liczba pytań pisemnych może być również wynikiem kultury politycznej krajów ich pochodzenia, w których właściwe są inne sposoby kontroli, np. w komisjach czy debatach parlamentarnych. Po trzecie, analiza ujawniła istotny wpływ wieku na skłonność do zadawania pytań. Im starszy był poseł, tym mniej aktywny w tej materii. Po czwarte, zgodnie z wnioskami wyciągniętymi ze statystyki opisowej, posłowie EFD i niezrzeszeni zadawali w siódmej kadencji wyraźnie więcej pytań parlamentarnych niż inni (kategorią porównawczą są tutaj deputowani z ALDE). Jak już wspomniano powyżej, efekt ten można wytłumaczyć albo silną aktywnością opozycyjną i kontrolną tych frakcji, albo raczej zwykłą działalnością kontestacyjną i krytykancką.

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że choć pytania parlamentarne są ważną dziedziną aktywności posła do PE, to w praktyce nie przynoszą dla niego wielkich zysków. Jak pokazuje tabela nr 5, w siódmej kadencji nie istniał żaden istotny statystycznie związek między składaniem wielu zapytań do instytucji UE a otrzymywaniem wpływowej funkcji sprawozdawcy. Dotyczyło to zarówno szczególnie ważnych projektów ustawodawczych, jak i mniej istotnych wniosków nieustawodawczych. Oznacza to, że pytania są traktowane w Parlamencie bardziej jako instrument kontrolny niż zapewniający posłowi większą widoczność lub możliwość wpływu na legislację UE.

Tabela nr 5. Współczynniki korelacji między liczbą przemówień a liczbą uzyskanych sprawozdań

		Sprawozdania (wszystkie)	Sprawozdania ustawodawcze	Sprawozdania nieustawodawcze	Sprawozdania rozpatrywane w ZPU
Pytania parlamentarne	Współczynnik korelacji <i>r</i> -Pearsona	0,007	0,008	0,003	0,024
	<i>p</i> -value	0,832	0,820	0,926	0,478
	Istotność statystyczna ($p < 0,05$)	Nie	Nie	Nie	Nie

Źródło: Obliczenia własne.

33 Zob. S. Hurka, M. Kaeding, L. Obholzer, op.cit., p. 11–13.

Przemówienia na posiedzeniach plenarnych

Prawo do wypowiedzi w trakcie debat plenarnych jest kolejnym ważnym przywilejem posła. Zgodnie z art. 162 *Regulaminu PE* Konferencja Przewodniczących proponuje ogólny czas przeznaczony na daną debatę, co zatwierdza w głosowaniu Parlament. Dla pierwszej części danej debaty Przewodniczący PE sporządza listę mówców obejmującą jedną lub więcej tur mówców ze wszystkich grup politycznych, które pragną zabrać głos, w kolejności zależnej od wielkości grupy, i która obejmuje także jednego posła niezrzeszonego. Przy czym prawo do wypowiedzi w pierwszej kolejności mogą otrzymać na własny wniosek przewodniczący lub sprawozdawca właściwej komisji oraz przewodniczący grup politycznych wypowiadający się w imieniu swoich grup bądź też mówcy ich zastępujący. Czas wystąpień dla tej części debaty (pierwsza część debaty) jest przydzielany według następujących zasad: (a) pierwsza część czasu wystąpień jest rozdzielana równo pomiędzy wszystkie grupy polityczne; (b) druga część czasu wystąpień jest rozdzielana pomiędzy grupy polityczne proporcjonalnie do ogólnej liczby ich członków; (c) posłom niezrzeszonym przydziela się ogółem czas wystąpień obliczony według części przydzielonych każdej grupie politycznej zgodnie z lit. a) i b). Alokacja czasu w ramach grup politycznych odbywa się już według wewnętrznych, często nieformalnych reguł, np. w ALDE decyzję w tej kwestii podejmuje cała frakcja, podczas gdy w S&D – koordynator danej komisji PE wraz z sekretariatem³⁴. Pozostały czas przeznaczony na debatę (druga część debaty) nie jest już reglamentowany. Przewodniczący udziela posłom głosu zwykle na czas nieprzekraczający jednej minuty aż do wyczerpania czasu i dba o to, aby przemawiali na przemian mówcy o różnych orientacjach politycznych i pochodzący z różnych państw członkowskich. W trakcie debaty istnieje również tzw. procedura niebieskiej kartki. Zgodnie z nią, jeżeli nie doprowadzi to do zakłócenia debaty, Przewodniczący PE może udzielić głosu posłom, którzy poprzez podniesienie niebieskiej kartki zgłaszają chęć zadania innemu posłowi pytania o długości nieprzekraczającej 30 sekund, w trakcie jego przemówienia, o ile poseł przemawiający wyrazi zgodę. Natomiast posłowie, którzy nie zabrali głosu w danej debacie, mogą, nie częściej niż raz w sesji miesięcznej, złożyć pisemne oświadczenie o długości nieprzekraczającej 200 słów, które zostaje załączone do pełnego sprawozdania z debaty³⁵. W niniejszym artykule za przemówienia będą uważane zarówno wypowiedzi ustne, jak i opisane w poprzednim zdaniu oświadczenia pisemne.

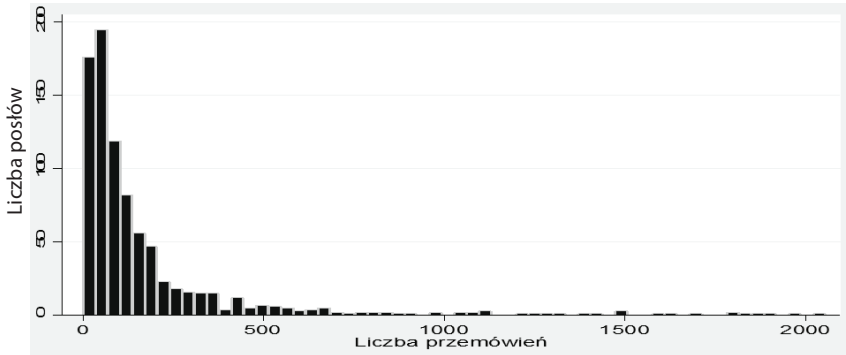
Wykres nr 7 przedstawia rozkład przemówień plenarnych w siódmej kadencji PE. Ogółem zarejestrowano w tym okresie 149 667 takich przemówień, co daje 175,66 wypowiedzi na jednego posła. Podobnie jak w przypadku pytań parlamentarnych rozkład przemówień nie był równomierny, co potwierdza wysoka wartość odchylenia standardowego (281,257). W siódmej kadencji PE prawie połowa wszystkich posłów zabierała głos na posiedzeniu plenarnym mniej niż 82 razy. Z drugiej strony liczne były skrajne przypadki deputowanych, którzy potrafili przemawiać nawet ok. 2000 razy. W badanym okresie najwięcej przemówień

34 J. Slapin, S.-O. Proksch, op.cit., p. 343.

35 Art. 162 *Regulaminu PE*.

wygłosili: Diogo Feio (2055; EPP; Portugalia); Raúl Romeva i Rueda (1962; G/EFA; Hiszpania) oraz Nuno Melo (1901; EPP; Hiszpania). Warto zauważyć, że pierwszy i trzeci byli również najbardziej aktywni w zgłaszaniu pytań parlamentarnych (zob. poprzedni rozdział).

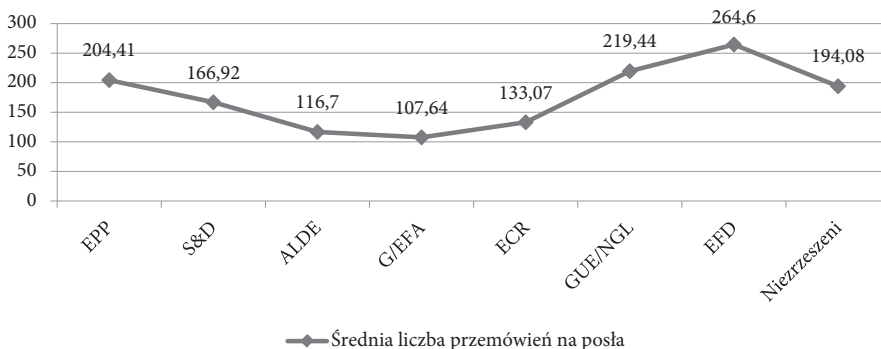
Wykres nr 7. Rozkład przemówień parlamentarnych w siódmej kadencji PE

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Wykres nr 8 pokazuje rozkład przemówień według grup politycznych. Wynika z niego, że w siódmej kadencji PE głos w debatach plenarnych najczęściej zabierali deputowani z frakcji skrajnych i eurosceptycznych, czyli EFD i GUE/NGL. Powyższe rezultaty mogą stanowić dowód na to, że przedstawiciele tych dwóch grup politycznych traktują przemówienia plenarne jako sposób kontestowania Unii Europejskiej oraz dominacji w Parlamencie wielkiej koalicji EPP-S&D. Zaskakuje natomiast rezultat EPP, który przewyższa nawet posłów niezrzeszonych. Dotychczasowe badania empiryczne pokazywały raczej, że największe grupy polityczne otrzymują mniej czasu na przemówienia, niż wynikałoby to z zasady proporcjonalności³⁶.

Wykres nr 8. Średnia liczba przemówień na posła we frakcjach w siódmej kadencji PE

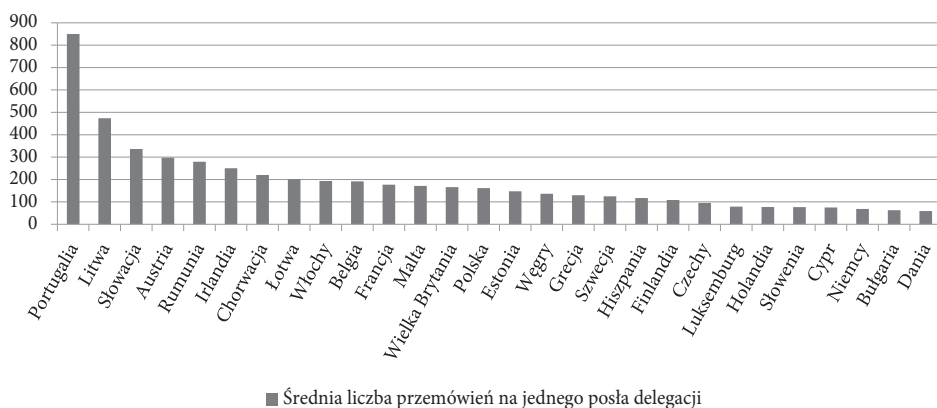

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

³⁶ J. Slapin, S.-O. Proksch, op.cit., p. 348.

Wykres nr 9 pokazuje średnią liczbę wystąpień plenarnych przypadających na posła danej narodowości. Ujawnia on wyraźną dominację Portugalczyków, którą można uzasadnić częstym zabieraniem głosu w sprawach szczególnie ważnych dla ich kraju, czyli ekonomii (z racji kryzysu) oraz rybołówstwa. Najbardziej aktywni w czasie debat plenarnych byli również posłowie litewscy, słowaccy, austriaccy i rumuńscy. Z kolei najrzadziej występowali deputowani z Danii, Bułgarii, Niemiec, Cypru, Słowenii, Holandii i Luksemburga. Polscy deputowani wypadli w tej kategorii średnio, zajmując 14. miejsce z wynikiem ok. 161,33 przemówień na deputowanego.

Wykres nr 9. Średnia liczba przemówień na posła według narodowości

Źródło: Obliczenia własne na podstawie portalu Votewatch.eu.

Tabela nr 6 pokazuje z kolei liczbę przemówień parlamentarnych konkretnych posłów polskich siódmej kadencji. W badanym okresie najczęściej głos zabierali: Jerzy Buzek (799 przemówień), Jacek Włosowicz (543) i Adam Bielan (422). Zwraca uwagę to, że wszyscy deputowani z Polski będący jednocześnie członkami Prezydium PE (oprócz Jerzego Buzka byli nimi Lidia Joanna Geringer de Oedenberg, Bogusław Liberadzki i Jacek Protasiewicz) znaleźli się w pierwszej dziesiątce w tej kategorii (kolejno ósme, dziewiąte i dziesiąte miejsce). Może to wskazywać na silną korelację między pełnieniem tej funkcji a przemówieniami. Ogółem jednak na tle wszystkich deputowanych trzech najbardziej aktywni posłowie polscy zajęli w omawianej kategorii odległe miejsca – kolejno 32., 58. i 83. Natomiast najrzadziej głos w siódmej kadencji PE zabierali: Tadeusz Ross (cztery przemówienia), Zbigniew Zaleski (14), Ryszard Legutko (27; ECR, PiS) i Jan Olbrycht (29; EPP; PO)³⁷. Z perspektywy partii politycznych średnia liczba przemówień wyglądała następująco: Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro – 281, SLD – 174, PiS – 149,25 i PO-PSL – 147,71.

37 W rankingu nie uwzględniono Janusza Lewandowskiego, który był posłem bardzo krótko.

Tabela nr 6. Liczba przemówień plenarnych

Nr	Imię i nazwisko posła	Liczba przemówień plenarnych
1	Jerzy Buzek	799
2	Jacek Włosowicz	543
3	Adam Bielan	422
4	Zbigniew Ziobro	345
5	Jarosław Kalinowski	340
6	Czesław Adam Siekierski	331
7	Michał Tomasz Kamiński	304
8	Lidia Joanna Geringer de Oedenberg	272
9	Bogusław Liberadzki	231
10	Jacek Protasiewicz	226
11	Jarosław Leszek Wałęsa	203
12	Wojciech Michał Olejniczak	203
13	Joanna Senyszyn	203
14	Bogusław Sonik	195
15	Marek Henryk Migalski	190
16	Ryszard Czarnecki	185
17	Janusz Władysław Zemke	182
18	Filip Kaczmarek	181
19	Małgorzata Handzlik	180
20	Arkadiusz Tomasz Bratkowski	172
21	Elżbieta Katarzyna Łukacijewska	169
22	Krzysztof Lisek	169
23	Danuta Jazłowiecka	156
24	Joanna Katarzyna Skrzydlewska	137
25	Tadeusz Cymański	133
26	Lena Kolarska-Bobińska	132
27	Jan Kozłowski	129
28	Artur Zasada	127
29	Andrzej Grzyb	120
30	Rafał Trzaskowski	116
31	Bogdan Kazimierz Marcinkiewicz	111
32	Tadeusz Zwiefka	109
33	Konrad Szymański	108
34	Tomasz Piotr Poręba	105
35	Róza Gräfin von Thun Und Hohenstein	105
36	Janusz Wojciechowski	104
37	Jacek Olgierd Kurski	103
38	Sławomir Nitras	96

39	Paweł Robert Kowal	87
40	Piotr Borys	81
41	Jacek Saryusz-Wolski	73
42	Adam Gierek	73
43	Mirosław Piotrowski	72
44	Marek Józef Gróbarczyk	60
45	Jolanta Emilia Hübner	59
46	Danuta Maria Hübner	56
47	Marek Siwiec	54
48	Sidonia Elżbieta Jędrzejewska	46
49	Paweł Zalewski	41
50	Jan Olbrycht	29
51	Ryszard Antoni Legutko	27
52	Zbigniew Zaleski	14
53	Tadeusz Ross	4
54	Janusz Lewandowski	0

Źródło: Portal Votewatch.eu.

Co powodowało, że posłowie decydowali się na zabieranie głosu na plenum w trakcie siódmej kadencji PE? Aby odpowiedzieć na to pytanie, postanowiono przeprowadzić analizę regresji. W badaniu uwzględniono indukcyjnie dziewięć zmiennych niezależnych: „Sprawozdania” (liczba projektów ustawodawczych i nieustawodawczych, których sprawozdawcą głównym był dany poseł), „Frekwencja” (procent głosowań, w których dany poseł brał udział), „Doświadczenie” (1 – dany poseł był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji; 0 – poseł nie był deputowanym do PE w poprzedniej kadencji), „Wielkość grupy narodowej” (liczba posłów wchodzących w skład danej grupy narodowej znajdującej się w określonej frakcji), „Nowe państwo członkowskie” (1 – dany poseł pochodził z państwa członkowskiego, które wstąpiło do UE w 2004, 2007 lub 2013 r.; 0 – dany poseł pochodził ze starego państwa członkowskiego), „Prezydium PE” (1 – poseł był członkiem Prezydium PE, czyli pełnił funkcję Przewodniczącego PE, wiceprzewodniczącego PE lub kwestora; 0 – poseł nie zajmował żadnego z tych stanowisk), „Wiek” (liczba lat od momentu urodzenia do uzyskania mandatu posła do PE siódmej kadencji, czyli do 2009 r.), „Płeć” (1 – poseł był kobietą, 0 – poseł był mężczyzną), „Frakcja” (1 – poseł był członkiem EPP, 2 – S&D (kategoria referencyjna), 3 – ALDE, 4 – G/EFA, 5 – ECR, 6 – GUE/NGL, 7 – EFD). Zmienną zależną w badaniu jest „Liczba przemówień”, która obrazuje sumaryczną liczbę przemówień danego posła w trakcie siódmej kadencji PE (2009–2014). Obliczenia wykonano, opierając się na regresji dwumianowej ujemnej, opisanej już przy analizie pytań parlamentarnych³⁸. Warunki wymagane dla zastosowania tej metody są spełnione, ponieważ zmienna zależna (liczba przemówień) jest wyrażona za pomocą nieujemnych liczb całkowitych, jej rozkład, jak pokazuje wykres 7,

38 Z próby wykluczono posłów niezrzeszonych.

odpowiada funkcji Poissona oraz występuje zjawisko dyspersji, o czym świadczą dodatnie i wyższe od zera współczynniki α (alfa, zob. tabela nr 7)³⁹. Analizie poddano trzy modele: model 1 (bez zmiennych, tylko z wyrazem wolnym), model 2 (ze zmiennymi niezależnymi, ale bez predyktora „Frakcja”) oraz model 3 (ze wszystkimi predyktorami).

Tabela nr 7. Wyniki regresji dwumianowej ujemnej – przemówienia plenarne

Zmienna niezależna	Zmienna zależna: liczba przemówień plenarnych posła w trakcie siódmej kadencji PE		
	Model nr 1 β (S.E.)	Model nr 2 β (S.E.)	Model nr 3 β (S.E.)
Sprawozdania	-	0,021** (0,009)	0,019** (0,009)
Frekwencja	-	0,013*** (0,003)	0,013*** (0,003)
Doświadczenie	-	- 0,145* (0,082)	- 0,011 (0,081)
Wielkość grupy narodowej	-	- 0,012*** (0,003)	- 0,028*** (0,005)
Nowe państwo członkowskie	-	0,041 (0,090)	- 0,150 (0,096)
Prezydium PE	-	0,977*** (0,210)	1,044*** (0,020)
Wiek	-	- 0,016*** (0,004)	- 0,018*** (0,004)
Płeć	-	0,020 (0,082)	0,077 (0,080)
EPP	-	-	0,474*** (0,113)
S&D (kategoria referencyjna)	-	-	-
ALDE	-	-	- 0,489*** (0,137)
G/EFA	-	-	- 0,702*** (0,160)
ECR	-	-	0,034 (0,166)
GUE/NGL	-	-	0,120 (0,184)
EFD	-	-	0,516** (0,205)
Stała	5,164*** (0,399)	5,018*** (0,377)	5,113*** (0,388)
alfa	1,297	1,203	1,126
lnalfa	0,260	0,184	0,119
LL	- 5006,633	- 4966,396	- 4931,6637
AIC	10017,27	9952,793	9895,327
BIC	10026,67	9999,813	9970,559
Pseudo R-kwadrat	-	0,007	0,014
LR chi-kwadrat	-	72,08(8)***	141,54(14)***
N	815	815	815

Objaśnienia: * – wyniki istotne statystycznie w przedziale $p < 0,1$ (10 proc.); ** - $p < 0,05$ (5 proc.); *** - $p < 0,01$ (1 proc.). Wyniki istotne statystycznie zostały pogrubione.

39 Ponadto w obu modelach wartości testu prawdopodobieństwa alfa (*likelihood test of alpha*) wykazały istotność statystyczną, co oznacza, że funkcja regresji dwumianowej ujemnej jest dobrze dopasowana do danych i jest właściwą metodą analizy. Wyniki: model nr 1: $2,0e+05$, $p = 0,000$; model nr 2: $1,8e+05$, $p = 0,000$.

Tabela nr 7 zawiera wyniki analizy. Najlepiej dopasowanym modelem jest model 3, o czym informują najniższe współczynniki LL, AIC i BIC oraz najwyższy poziom R^2 . Zdolności eksplanacyjne tego modelu są jednak znikome, gdyż zawarte w nim zmienne wyjaśniają zaledwie 1,4 proc. wariancji zmiennej zależnej. Mimo tej słabości z tabeli 7 można zidentyfikować sześć czynników, które widocznie wpływały na zabieranie głosu przez posłów na posiedzeniach plenarnych PE siódmej kadencji. Po pierwsze, w badanym okresie istotnie częściej przemawiali posłowie pełniący funkcję sprawozdawców projektów ustawodawczych i nieustawodawczych. Efekt ten można wyjaśnić tym, że sprawozdawcy mają z racji swojej roli legislacyjnej obligatoryjne prawo do wypowiedzi, i to w pierwszej kolejności, oraz odpowiedzi na pytania posłów⁴⁰. W rezultacie często zabierają głos, aby przekonać do swoich raportów i wyjaśniać wszelkie wątpliwości w trakcie debat. Po drugie, frekwencja deputowanych miała pozytywny i istotny statystycznie wpływ na liczbę przemówień. Posłowie, którzy regularnie brali udział w głosowaniach, również najczęściej przemawiali. Wynik ten nie jest zaskoczeniem, gdyż absencja na posiedzeniach uniemożliwia zabranie głosu. Ale możliwe jest także inne wytłumaczenie – deputowani charakteryzujący się wysokim poziomem absencji w głosowaniach mogą być za to karani przez frakcję odebraniem czasu na przemówienia. Po trzecie, analiza ujawniła negatywny związek między wielkością grupy narodowej a liczbą przemówień. Posłowie należący do dużych grup narodowych mieli istotnie statystycznie mniej przemówień niż deputowani z mniejszych frakcji narodowych. Oznacza to, że przydział czasu wystąpień wewnątrz grup politycznych nie tylko nie był proporcjonalny, ale wbrew intuicji faworyzował mniejsze delegacje. Po czwarte, zgodnie z przewidywaniami w siódmej kadencji PE prawdopodobieństwo zabrania głosu przez członków Prezydium PE było istotnie statystycznie wyższe niż w przypadku pozostałych posłów. Wynika to z tego, że przewodniczący i wiceprzewodniczący PE kierują posiedzeniami plenarnymi, przez co muszą często zabierać głos, aby np. dyscyplinować posłów lub dawać im prawo do zabrania głosu. Po piąte, w siódmej kadencji istniał wyraźny negatywny związek między wiekiem posła a jego liczbą przemówień. Im starszy był deputowany, tym rzadziej zabierał głos na plenum. Po szóste, zgodnie z obserwacjami ze statystyki opisowej (zob. wykres nr 8) kluczowy wpływ na liczbę przemówień miała przynależność polityczna posła. Dodatnie i istotne statystycznie współczynniki zmiennych „EPP” i „EFD” dowodzą, że posłowie z tych frakcji znacznie częściej zabierali głos niż pozostali deputowani (S&D jest kategorią odniesienia). Jak już wspomniano powyżej, o ile wynik EFD nie dziwi, gdyż członkowie tej grupy politycznej wykorzystują przemówienia do kontroli, krytyki i zwiększania własnej widoczności, o tyle efekt EPP stanowi zaskoczenie. Być może rezultat ten jest produktem zaobserwowanej wyżej szerokiej aktywności w zakresie wypowiedzi plenarnych portugalskich posłów z EPP. Natomiast deputowani z ALDE i G/EFA mieli widocznie mniej przemówień niż pozostali deputowani. Z drugiej strony płeć, doświadczenie i pochodzenie posła z nowego państwa członkowskiego nie miały istotnego wpływu na skłonność do zabierania głosu w debatach plenarnych.

40 Art. 162 ust. 7 i 11 *Regulaminu PE*.

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że częste przemawianie w PE, podobnie jak składanie wielu pytań parlamentarnych, nie jest właściwym sposobem na zbudowanie wizerunku aktywnego, godnego zaufania posła, który mógłby przełożyć się na uzyskanie kluczowych stanowisk lub możliwość większego wpływu na legislację UE. Jak pokazuje tabela nr 8, w siódmej kadencji nie istniał żaden istotny statystycznie związek między regularnym zabieraniem głosu na posiedzeniach plenarnych a otrzymywaniem sprawozdań ustawodawczych, nieustawodawczych czy rozpatrywanych w ZPU. Po raz kolejny sprawdziło się przysłowie, że kto dużo mówi, ten mało robi.

Tabela nr 8. Współczynniki korelacji między liczbą przemówień a liczbą uzyskanych sprawozdań

		Sprawozdania (wszystkie)	Sprawozdania ustawodawcze	Sprawozdania nieustawodawcze	Sprawozdania rozpatrywane w ZPU
Przemówienia plenarne posła	Współczynnik korelacji <i>r</i> -Pearsona	0,060	0,043	0,046	0,037
	<i>p-value</i>	0,081	0,215	0,179	0,275
	Istotność statystyczna ($p < 0,05$)	Nie	Nie	Nie	Nie

Źródło: Obliczenia własne.

Konkluzje

W artykule przeprowadzono analizę empiryczną trzech dziedzin aktywności posłów do PE siódmej kadencji: frekwencji w głosowaniach, zadawania pytań oraz przemówień. W odniesieniu do pierwszego z tych obszarów badanie ujawniło, że poziom absencji deputowanego był silnie skorelowany przede wszystkim z jego przynależnością polityczną i narodową. Posłowie z EPP, S&D, ALDE i G/EFA widocznie rzadziej byli nieobecni na głosowaniach niż deputowani z pozostałych frakcji czy państw. Widoczna była również duża wariancja w płaszczyźnie narodowej – deputowani z Austrii mogli się pochwalić bardzo niskim poziomem absencji, podczas gdy Litwini i Grecy wyraźnie odstawali w tej kategorii. Ponadto posłowie, którzy byli członkami Prezydium PE, częściej opuszczali posiedzenia, co mogło wynikać z pełnienia w tym czasie funkcji administracyjno-ceremonialnych. Jednocześnie deputowany, który był kobietą lub często przemawiał na posiedzeniach plenarnych, znacznie rzadziej opuszczał głosowania.

Odnosnie do drugiego obszaru aktywności analiza ujawniła, że posłowie, którzy regularnie uczestniczyli w głosowaniach oraz byli niezrzeszeni lub należeli do frakcji EFD, zadawali znacznie więcej pytań parlamentarnych niż pozostali. Natomiast deputowani z nowych państw członkowskich oraz dojrzały wiekowo byli mniej skłonni do podejmowania tej działalności. Ważną rolę odgrywał również czynnik krajowy – posłowie z państw z tzw. grupy PI(I)GS składali wyraźnie więcej zapytań parlamentarnych niż pozostali.

Analiza aktywności posłów w dziedzinie przemówień parlamentarnych wykazała, że w siódmej kadencji najczęściej głos zabierali deputowani, którzy byli sprawozdawcami projektów, mogli się pochwalić wysoką frekwencją w głosowaniach, należeli do Prezydium PE oraz byli członkami EPP albo EFD. Z drugiej strony skłonność do wypowiedzi była negatywnie skorelowana z wiekiem, wielkością grupy narodowej posła oraz członkostwem w ALDE i G/EFA.

Powyższe badania mają jednak liczne ograniczenia. Przede wszystkim zaprezentowane modele zmiennych wyjaśniają zaledwie około 1,4 proc., 2 proc. i 10 proc. wariancji – kolejno – przemówień, zapytań i frekwencji. Oznacza to, że istnieje jeszcze szeroki wachlarz nieodkrytych czynników, które mają znacznie silniejszy wpływ na aktywność posłów w tych obszarach. Z powodu ograniczeń badawczych nie było możliwe ich uwzględnienie w omawianym artykule. Ponadto zaprezentowane analizy mają charakter ateoretyczny, zawierają tylko ilościowy opis trzech dziedzin, a za uzyskanymi wynikami nie stoi właściwie żadna teoria, która mogłaby je precyzyjnie wyjaśnić. Stąd właściwy jest postulat, aby podjąć znacznie głębsze badania empiryczne, które pozwolą rzucić nowe światło na skłonność posłów do większego lub mniejszego uczestnictwa w głosowaniach, zadawania pytań czy przemawiania.

Bibliografia

- Cohen J., Cohen P., West S., Aiken L., *Applied multiple regression/correlation analysis for the behavioral sciences*, Hillsdale 2003.
- Corbett R., Jacobs F., Shackleton M., *The European Parliament*, 5th edition, London 2003.
- Costello R., Thomson R., *The distribution of power among EU institutions: who wins under codecision and why?*, „Journal of European Public Policy” 2013, vol. 20, no. 7.
- Decyzja Prezydium Parlamentu Europejskiego z dnia 15 grudnia 2014 r. zmieniająca przepisy wykonawcze do Statutu posła do Parlamentu Europejskiego*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 30.12.2014 r., C 466.
- Decyzja Prezydium Parlamentu Europejskiego z dnia 19 maja i 9 lipca 2008 r. ustanawiająca przepisy wykonawcze do Statutu posła do Parlamentu Europejskiego (tekst jednolity z późn. zm.)*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z 13 lipca 2009 r., C 159.
- Dulak M., *Ranking polskich posłów do Parlamentu Europejskiego siódmej kadencji*, [w:] A. Kirpsza, P. Musiałek, D. Stolicki (red.), *Podsumowanie siódmej kadencji Parlamentu Europejskiego*, Kraków 2015.
- Durbin J., Watson G., *Testing for Serial Correlation in Least Squares Regression, I*, „Biometrika” 1950, vol. 37, no. 3–4.
- Hilbe J. M., *Negative Binomial Regression*, Cambridge 2011.
- Hix S., *Why the 2014 European Elections Matter: Ten Key Votes in the 2009–2013 European Parliament*, „SIEPS European Policy Analysis” 2013, no. 15.
- Hurka S., Kaeding M., Obholzer L., *Learning on the Job? EU Enlargement and the Assignment of (Shadow) Rapporteurships in the European Parliament*, „Journal of Common Market Studies” 2015, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jcms.12270/epdf>.

- Jensen C., Proksch S.-O., Slapin J., *Parliamentary Questions, Oversight, and National Opposition Status in the European Parliament*, „Legislative Studies Quarterly” 2013, vol. 38, no. 2.
- Kardasheva R., *Package Deals in EU Legislative Politics*, „American Journal of Political Science” 2013, vol. 57, no. 4.
- Kirpsza A., *Koordynatorzy grup politycznych w Parlamencie Europejskim*, „Przegląd Zachodni” 2015, nr 1.
- Martin S., Rozenberg O. (eds.), *The Roles and Function of Parliamentary Questions*, London 2012.
- Navarro J., *Questions in the European Parliament: What for? Preliminary Findings*, paper presented at The Second ECPR Conference on Parliamentary Accountability, Paris, March 12–14 2009.
- Raunio T., *Parliamentary Questions in the European Parliament: Representation, Information and Control*, „Journal of Legislative Studies” 1996, vol. 2, no. 4.
- Scott Long J., Freese J., *Regression Models for Categorical Dependent Variables using Stata*, College Station, Texas 2001.
- Slapin J., Proksch S.-O., *Look who's talking: Parliamentary debate in the European Union*, „European Union Politics” 2010, vol. 11, no. 3.
- Who holds the power In the new European Parliament? And Why?*, portal Votewatch.eu, http://www.votewatch.eu/blog/wp-content/uploads/2015/02/VoteWatch_template_web.pdf.
- Wiberg M., *Parliamentary Questioning: Control by Communication?*, [w:] Döring H. (ed.), *Parliaments and Majority Rule in Western Europe*, New York 1995.
- Voting in the 2009–2014 European Parliament: How do MEPs Vote after Lisbon?*, portal Votewatch.eu, http://www.votewatch.eu/blog/wp-content/uploads/2011/01/votewatch_report_voting_behavior_26_january_beta.pdf.
- Yoshinaka A., McElroy G., Bowler S., *The Appointment of Rapporteurs in the European Parliament*, „Legislative Studies Quarterly” 2010, vol. 35, no. 4.